

De geschiedenis van de Olifant

24 april – Het was zes dagen geleden dat Lord Bidborough, vergezeld van een andere heer, naar het Olifantenverblijf kwam. Na de gebruikelijke vragen over mijn pupil gesteld te hebben, die op dat moment rustig hooi stond te eten, vroeg hij of het waar was dat ik, zoals hij had gehoord, kon lezen. Ik antwoordde dat mijn ouders mij aan verschillende boeken hadden geholpen, waarna ik daarin had zitten turen en de letters aaneen had zitten rijgen totdat er iets begrijpelijks kwam te staan. Daarop vroeg de Lord me welke boeken, en ik noemde de Bijbel, *De christenreis naar de eeuwigheid* en *Gullivers reizen*. Het laatstgenoemde werk, zo zei ik, had me zo geboeid en in de ban gehouden dat ik de ambitie had opgevat sloop te gaan en naar verre delen van de aardbol te reizen op zoek naar rijkdom en avontuur. Mijn vader had mij van die ambitie weerhouden door me te wijzen op de gevaren die in dergelijke reizen schuilen en me aan te raden me tevreden te stellen met mijn lot. Lord Bidborough luisterde aandachtig. ‘Je vader moet een wijs man zijn geweest,’ zei hij. ‘Veel levens zijn verspild door de zucht naar avontuur. Je ouders konden ook lezen en schrijven?’

‘Ze konden lezen, my Lord, maar nauwelijks een woord schrijven.’

‘Maar heb jij leren schrijven?’

Ik antwoordde dat ik had leren schrijven op de dorpschool

en de kunst voldoende beheerste om brieven aan mijn moeder te kunnen schrijven sinds ik naar Easton verhuisd was.

‘Die dus je brieven kan lezen, maar niet kan terugschrijven?’ vroeg Lord Bidborough met een glimlach op zijn gezicht.

‘Ja, my Lord.’

Hierop zei de andere heer, die dr. Oliver Goldsmith heette: ‘Lord Bidborough heeft me ervan overtuigd dat je Olifantentaal kunt spreken.’

Ik legde behoedzaam uit dat ik met de Olifant kon communiceren door middel van bepaalde tekens en geluiden, en dat ik ook bepaalde tekens en klanken die de Olifant maakte, kon interpreteren, maar dat dat misschien niet meer was dan ieder ander met zijn lievelingshonden kon doen. Precies zoals een hond gehoorzaamde als men zei dat hij een poot moest geven, gaan zitten, of het vertrek verlaten, zo ook kon ik de Olifant bevelen te knielen, te gaan zitten, haar slurf op te rollen en andere opdrachten uit te voeren.

Dr. Goldsmith keek toen kort Lord Bidborough aan, en deze zei: ‘Tom, het zou dr. Goldsmith zeer interesseren als je een demonstratie van deze communicatie zou geven.’ Ik voldeed maar al te graag aan dit verzoek en voerde de Olifant haar stal uit en de binnenplaats op. Daar aangekomen gaf ik haar opdracht dr. Goldsmith de hand te schudden, dat wil zeggen: met haar slurf zijn hand te schudden, hetgeen ze vervolgens, tot zijn stomme verbazing, deed. Eén woord, en ze knielde, heel langzaam en voorzichtig, zoals Olifanten dat gewoon zijn, waarna ik met mijn handen een gebaar maakte en ze rustig op haar zij rolde.

Lord Bidborough vroeg of dit niet inderdaad een vorm van taal was. Dr. Goldsmith antwoordde dat het zeker opmerkelijk was: ‘Maar,’ vervolgde hij, ‘staat de Olifant ook niet bekend als het semirationele Dier?’ Ze bespraken dit enige tijd terwijl de

Olifant voor de stal op de grond lag, waarbij haar ogen met lange wimpers me aankeken om te zien of ik het teken gaf om op te staan. Aan het lichte trekken van haar slurf zag ik dat haar geduld op de proef werd gesteld, maar ze bleef verder kalm en gedwee.

Even later liepen de twee heren om haar lichaam heen; ze inspecteerden haar en porden in haar met hun stokken en stelden vragen over haar voeding en haar leeftijd. Dr. Goldsmith, die een schrijfboekje en potlood uit zijn zak had gehaald, maakte aantekeningen van mijn antwoorden. Hij was geïntri-geerd door haar slurf, zoals dames én heren altijd zijn, en nadat hij op zijn hurken was gaan zitten om hem aan te raken, hetgeen hij met een zekere behoedzaamheid deed, vroeg hij me het nut en doel ervan uit te leggen. Ik antwoordde dat dit orgaan een tweeledig doel diende: niet alleen was het een ademhalingsbuis, zoals een mensenneus, en was hij in dat opzicht zeer gevoelig, maar ook diende hij als arm en hand, in welk opzicht hij wonderbaarlijk sterk was – de Olifant kon er takken mee afrukken en stenen mee gooien – en ook uiterst handig – ze kon er naar believeu touwen mee uit de knoop te halen of voorwerpen mee oppakken zo klein als een strootje of een speld. Ik vroeg dr. Goldsmith zijn potlood op de grond te leggen en droeg vervolgens de Olifant, nadat ik haar overeind had laten komen, op het op te rapen en aan hem terug te geven. Dit deed ze zeer hoffelijk en met een zekere olijke twinkeling in haar ogen. Lord Bidborough merkte ernstig op dat ‘de mannelijke vertegenwoordiger van de menselijke soort ook over een orgaan met een dubbel doel beschikt’.

Vervolgens bood ik, om de kracht van de Olifant te demon-streren, aan haar te bevelen dr. Goldsmith in de lucht te tillen, zoals ze in het verleden vaak met de kennissen van mijn meester heeft gedaan. Hoewel hij duidelijk in de verleiding was, maakte

dr. Goldsmith zich zorgen om de mogelijke gevaren, en hij vroeg me of ik hem kon verzekeren dat hij geen enkel risico zou lopen. Was het mogelijk dat het beest hem op de grond zou smijten, of haar slurf als een slang om hem heen zou wikkelen zodat hij niet zou kunnen ademen? Ik zei dat ik helemaal geen bezwaren zag en dat ik mijn leven erom zou durven verwedden dat hij geen gevaar liep, maar dat ik, als hij daaraan de voorkeur gaf, een demonstratie zou geven door de Olifant op te dragen mij op te tillen. Lord Bidborough prikkelde hem door te zeggen dat hij bang was. Deze beschuldiging leek dr. Goldsmith enigszins te steken. ‘Welnee, my Lord, ik ben allerminst bang, maar wanneer het om mijn eigen leven gaat betracht ik meestal enige voorzichtigheid – in dit geval zal ik me echter laten leiden door uw inzichten. Mocht ik worden doodgedrukt, dan zijn mijn zaken op orde – ik kan mijn Schepper onder ogen komen.’

Nadat hij dit gezegd had, trok hij zijn jas uit en ging hij met zijn armen wijd staan – in de ene hield hij zijn stok, in de andere zijn potlood en papier – en gaf ik de Olifant instructies. Dr. Goldsmith is kort van stuk en heeft een opvallend voorhoofd boven een gezicht dat diep doorgroefd is en getekend door de pokken. Lord Bidborough lachte hartelijk om zijn metgezels gelaatsuitdrukking toen de Olifantenslurf werd uitgestoken en zich om zijn middel wond, hem vastpakte en kennelijk zonder enige moeite van de grond tilde. ‘En, wordt u fijngeknepen?’ riep hij. Dr. Goldsmith, die op een hoogte van zo’n tweeënhalve meter in de lucht hing, negeerde zijn vrolijkheid en verklaarde met voorgewende kalmte dat het uitzicht verd—d mooi was, en dat het even comfortabel zat als in een leunstoel, ja, als hij voorzien was geweest van een telescoop of een boek, had hij met gemak de hele middag in de Olifantenslurf kunnen blijven. Toen ik hem echter vroeg of hij op de rug van de Olifant gezet wilde worden, of op de grond, antwoordde hij dat hij, als het

niet bezwaarlijk was, heel graag op *terra firma* teruggezet zou worden. De Olifant liet hem op de grond zakken en bevrijdde hem uit haar greep. Dr. Goldsmith was ietwat rood aangelopen, maar niet uitzonderlijk, en toen ik hem zijn jas aangaf, bedankte hij me uitbundig voor een ervaring die hij nooit zou vergeten.

Ik beloonde de Olifant voor haar gehoorzaamheid met een appel die ik voor dergelijke doeleinden in mijn zak hield. Ze nam hem gretig aan met het uiteinde van haar slurf en stopte hem vlug in de holte van haar mond. Zo'n beloning is voor een Olifant wat snoepgoed is voor een kind.

Op dat moment vroeg Lord Bidborough me of ik, als hij me voorzag van pen, inkt en papier, bereid zou zijn een Geschiedenis van de Olifant te schrijven. Hij zei dat zo'n geschiedenis nog nooit was geschreven, en dat een verslag van de kenmerken, het gedrag, de gewoonten en de intelligentie van het dier door iemand als ik, die het dier van nabij kende, buitengewoon interessant zou zijn voor veel belangrijke mensen in Londen en elders. Dr. Goldsmith was het daarmee eens en verzekerde me dat ik de mensheid een dienst zou bewijzen als ik over zo'n nobel dier zou schrijven. Ik was zeer verbaasd en even zo afgeschrikt door het vooruitzicht dat ik nauwelijks kon antwoorden; ten slotte zei ik dat ik bang was dat ik daarvoor de vaardigheden niet bezat.

'Tom, wees niet bang,' zei Lord Bidborough. 'Het hoeft slechts een eenvoudig verslag te zijn van een aantal bijzonderheden. Als het erop aankomt, verschilt schrijven niet zo van spreken – is het niet, doctor Goldsmith?'

'My Lord, schrijven is inderdaad als spreken, of als paardrijden: wanneer men eenmaal in het zadel zit, is er geen kunst meer aan. Een tik met de zweep, en daar ga je. Natuurlijk zijn er goede en slechte schrijvers, zoals er ook goede en slechte rui-

ters zijn, maar iedereen heeft het vermogen te schrijven, mits hij in dit vermogen geloofd.’

Alhoewel ik daar mijn twijfels over had, was het me duidelijk dat ik, omdat Lord Bidborough mijn meester was, geen andere keus had dan met het verzoek in te stemmen, hetgeen ik zonder verdere tegenwerpingen deed. Hij bedankte me en zei dat hij meneer Poridge zou vragen ervoor te zorgen dat er schrijfmateriaal naar het Olifantenverblijf gebracht werd. Later die dag kwam er inderdaad een page met ganzenveren, twintig vellen papier en een vaatje met inkt.

Ik kan nauwelijks de wanhoop beschrijven die ik die avond voelde. Ik vond spoedig een titel – *De geschiedenis van de Olifant, door Thomas Page*. Hieraan voegde ik toe: *Olifantoppasser van Lord Bidborough te Easton, Sussex*, maar ik kon vervolgens niet bedenken hoe ik verder moest gaan. Halfgevormde zinnen dwarrelden als dons door mijn hoofd, en wanneer ik ze wilde grijpen, glipten ze door mijn vingers. Waarom, dacht ik, moet ik deze geschiedenis schrijven? Kan iets wat is geschreven door een eenvoudige bediende, de zoon van een stalknecht, de verzorger van een Olifant, van enig belang zijn voor geleerde heren in Londen? Ik herinner me dat op een gegeven moment, toen ik een aantal minuten naar het woord ‘Olifant’ had zitten staren, de letters voor mijn ogen leken op te lossen, zodat ze in plaats van leden van het alfabet lijnen en vormen zonder enige betekenis leken te worden. Bij het flakkerende kaarslicht leken ze zich tot één dier te verenigen, een lang, plat beest met een O als kop en een t als staart.

Indachtig Lord Bidboroughs woorden ‘een eenvoudig verslag van een aantal bijzonderheden’ slaagde ik er ten langen leste in een paar zinnen op te schrijven: ‘De Olifant is zonder enige Twijfel het grootste Dier ter Wereld’, maar nog voordat de inkt droog was, raakte ik vervuld van twijfel. Want, zo dacht ik, de

Olifant is niet het grootste dier ter wereld: er zijn in de zee schepselen, walvissen en de Leviathan (waarvan sommigen zeggen dat het een soort walvis is), die veel groter zijn dan Olifanten. Ik streepte mijn eerste zin dus door en verving hem door: 'De Olifant is zonder enige Twijfel het grootste Landdier ter Wereld', hetgeen ik na enig nadenken veranderde in: 'Het lijdt geen Twijfel dat de Olifant het grootste en ontzagwekkendste Landdier ter Wereld is.' Daarna zat ik te peinen over de vraag of dit wel waar was. Wie weet wat de wereld allemaal bevat? Wie weet wat er te betwisten valt? Ik zag de heren in Londen al hun hoofd schudden en afkeurend mompelen. Ik haalde het weer door en schreef: 'Men neemt algemeen aan dat de Olifant het grootste en ontzagwekkendste Landdier ter Wereld is. Wanneer hij volgroeid is meet de hoogte wel 4,80 meter, of meer.' Weer veel twijfel, maar ondanks mijn wanhoop ging ik driest verder: 'Hoewel de Natuur de Olifant gul heeft toebedeeld door haar zo'n grote Omvang te geven, kan men zeggen dat Ze zorgeloos is omgesprongen met de Vorm, want de Olifant wordt over het algemeen als een lelijk Dier beschouwd.' Ik keek even na wat ik had geschreven en herschreef het tot: 'wordt over het algemeen als een lomp Dier beschouwd. Het meest uitzonderlijke Kenmerk is het lange Uitsteeksel aan de Neus, dat de Slurf wordt genoemd.' Nu streepte ik 'Slurf' door en veranderde het in: 'Snuit', wat naar ik meende in de smaak zou vallen bij dr. Goldsmith en alle andere geleerde heren, maar het woord kwam zo vreemd over dat ik besloot het weg te halen en er weer 'Slurf' voor in de plaats zette. Maar opnieuw sloeg de twijfel toe: was ik wel geheel nauwkeurig geweest, want je zou kunnen beweren dat de Slurf van de Olifant niet vanuit de neus uitsteekt, maar de neus *is*. Is een slurf wel meer dan een heel lange en opmerkelijke snuit? Ik vervolgde echter: 'De Oren zijn breed en de Huid is meestal

grijs. Men zegt dat het een zeer wijs Dier is en het staat bekend als het semirationele Dier. De Aard van de Olifant is meestal vreedzaam, maar Olifanten staan bekend om hun Dapperheid en Moed en strijden met Leeuwen en Tijgers als zij daartoe worden uitgedaagd.'

De moeite die het me kostte om deze armzalige zinnen voort te brengen was enorm, en later in de nacht werd ik wakker en lag ik in het donker te denken: Lord Bidborough verwacht van me dat ik zijn Geschiedenis schrijf en daarom moet ik hem schrijven, want Lord Bidborough is mijn meester, maar ik weet niets van Olifanten in het wild, in Indië en in de Kaapkolonie. Er zijn veel verhalen over Olifanten, waarvan sommige mij door meneer Coad zijn verteld, maar ik weet niet of ze waar zijn. Ik weet niet of het waar is dat Olifanten wanneer ze ouder worden, een zo harde huid krijgen dat die niet met een zwaard te doorboren is, en of het waar is dat Olifanten hun eigen koningen hebben, die worden bediend door troepen bedienden-Olifanten, en of het waar is dat Olifanten de maan aanbidden. Ik weet niet eens zeker of Olifanten wel met tijgers en leeuwen vechten. Hoe kan ik meer schrijven dan ik weet, behalve dan door te raden, en wat is dat dan waard? Bovendien (zo vervolgde ik, inwendig redenerend), wat mijn meester ook moge zeggen, schrijven *is* anders dan spreken: de mensen schrijven niet zoals ze spreken. Wanneer ze spreken, *gebruiken ze* gewone, algemene woorden, woorden die vanzelf uit hun geest vloeien, als water uit een bron, maar wanneer ze schrijven, *bedienen ze zich van* een andere woordenschat. Bij het spreken *ziet* iemand een Olifant, maar wanneer diezelfde persoon een pen ter hand neemt, *neemt* hij hem *waar*, of *aanschouwt* hij hem. Hij *ontmoet* geen Olifant, maar *treft* hem *aan*, en in plaats van te *proberen* plaats te nemen op diezelfde Olifant, *poogt* hij, of *streeft* hij *ernaar*, of *tracht* hij op zijn rug te klimmen. Voor schrijven

bestaat een heel andere taal, en die ken ik nauwelijks. Ik kan de Geschiedenis niet schrijven. Ik ben er niet toe in staat.

De volgende keer dat ik Lord Bidborough tegenkwam, nee, *aantrof*, smeekte ik hem me van mijn taak te ontheffen. Hij bekeek de bladzijde die ik had geschreven (tot mijn schande waren er niet alleen overal doorhalingen, maar ook talloze spat-ten en vlekken).

‘Maar, Tom,’ zei hij glimlachend, ‘is ze zo lomp? Is het de slurf die lomp is, of het gehele beest?’

Stamelend antwoordde ik: ‘My Lord, ik vind haar niet lomp, maar... ik had aanvankelijk “lelijk” geschreven. Zou “lelijk” beter zijn?’

‘Lelijk? Tom, de Olifant is beslist zoals de Natuur haar bedoeld heeft. Voor mij is ze een opvallende schoonheid.’

‘Voor mij ook, my Lord. Maar als ik schrijf dat ze mooi is...’
Verward hield ik op.

Lord Bidborough keek me op zijn vriendelijke wijze aan. ‘Tom, vergeef me, maar hoewel ik kan zien dat je hier hard op gezwoegd hebt, is het niet wat ik bedoelde. Ik wil niet dat je een Geschiedenis van de Olifant in zijn algemeenheid schrijft, maar de geschiedenis van *déze* Olifant. Ik wil dat je een geschiedenis van jullie leven samen schrijft, waarbij je begint met vertellen hoe je de Olifant voor het eerst ontmoette, en vanaf dat punt verder vertelt. En als ze in jouw ogen mooi is, welnu, dan moet je dat zeggen.’

‘Ja, my Lord,’ zei ik.

Weer zweeg ik, want ik was niet in staat mijn bezwaren volledig tot uitdrukking te brengen, behalve met mijn rood aangelopen gezicht.

‘Weet je, Tom, zolang hetgeen je schrijft accuraat is en niet verzonnen, zolang het waarheidsgetrouw is, kun je niet ver dwalen,’ zei hij tegen me.

‘Ja, my Lord.’

Nadat hij mij de bladzijde had teruggegeven, die ik met grote tegenzin aannam, vervolgde hij: ‘Nog even dit, Tom. Het is niet erg belangrijk, maar wat de stijl betreft: je hoeft je niet zo rijkelijk van hoofdletters te bedienen als jij hebt gedaan. Ik weet dat het vroeger juist werd geacht er bij elke gelegenheid mee te strooien, maar de mode is veranderd, zoals dat met modes gaat.’

‘Ik zal ze helemaal niet gebruiken, my Lord.’

‘Nee, nee,’ zei hij glimlachend, ‘je moet ze wel gebruiken voor eigennamen, en aan het begin van de zinnen, en misschien ook als je het belang van iets wilt aantonen – dan zijn ze waardevol, of zelfs noodzakelijk. In de overige gevallen kunnen ze ongebruikt blijven. Maar het is niet zo belangrijk, nauwelijks de moeite van het vermelden waard.’

‘Mag ik een hoofdletter voor de Olifant gebruiken, my Lord?’

‘Ach, als je dat wenst... Ze is per slot van rekening het onderwerp van deze Geschiedenis, nietwaar, en derhalve zeer belangrijk. Maar misschien had ik er niet over moeten beginnen. De simpele waarheid, Tom, daar moet je je op richten. Laat dat je streven zijn en je zult geen grote moeilijkheden ondervinden.’

‘Ja, my Lord.’

Nu heb ik er dus in toegestemd het opnieuw te proberen, dat wil zeggen er opnieuw naar te streven, het opnieuw te pogen, te trachten (‘trachten’ is denk ik het indrukwekkendste woord – ik ben vastbesloten zoveel mogelijk ‘trachten’ te gebruiken), hoewel ik mijn twijfels behoud. Ik ben namelijk niet geschoold in de kunst van het schrijven, en ik vrees dat het, zelfs als ik erin slaag de Geschiedenis te schrijven, een saaie aangelegenheid zal worden, aangezien ik geen Gulliver ben en de bladzijden niet met avonturen kan vullen.